

DE KWESTIE

Jonge crimineel straffen als volwassene?

Ruud Verkuijen
FOTO DE BALIE, VIKTORIYA
KHARYTONAVA

Pas volwassenenrecht toe op 16- en 17-jarigen

Op papier neemt de jeugdcriminaliteit al jaren af. Maar niemand zal dat zo ervaren. Er wordt namelijk een drugs-oorlog uitgevochten in onze steden en minderjarigen nemen daar actief deel aan. Geweld wordt niet geschuwd en de mogelijkheid dat er slachtoffers vallen speelt geen rol. Sterker nog, meedogenloosheid lijkt eerder statusverhogend te werken.

Toen ik 37 jaar geleden bij de Amsterdamse politie een uniform aantrok zag de wereld er nog anders uit. De penoze – de georganiseerde misdaad in Amsterdam – kende een aantal eecodes. Van vrouwen en kinderen bleef je af en ook gezagsdragers waren een no-go. Zulke codes zijn er niet meer. Er zijn moord-aanslagen op advocaten en journalisten. Bestuurders, politici en zelfs de kroonprinses worden bedreigd.

Fuik

De aantrekkingskracht van de criminaliteit – het snelle geld en de vluchtige status – is voor sommige jongeren lastig te weerstaan. Zwem je eenmaal in die criminele fuik, dan kom je er niet meer uit. Het ronselen gebeurt al vaak aan de poort van de middelbare school. Jongeren krijgen bijvoorbeeld een doosje snus aangeboden, gearomatiseerde zakjes nicotine, gelijk aan 20 sigaretten, en raken verslaafd. Willen ze meer snus dan volgen de onvermijdelijke criminele klusjes, bijvoorbeeld het bezorgen van

cocaïne. Gaat het fout, dan is de jongere de klos, niet de ronselaar.

We moeten jongeren, ouders en docenten bewust maken van de risico's van de straat en ze weer op het rechte pad zien te krijgen richting een eerlijke toekomst. Er is echter een harde kern van jongeren die de criminaliteit omarmt en daarin volhardt

Verandering nodig om samenleving te beschermen

en verhardt. Zulke jongeren zien we nu aanslagen plegen met explosieven. In beginsel vallen jongeren van 16 en 17 onder het jeugdstrafrecht, waardoor ze lagere straffen krijgen. De rechter of het OM kan bij zware delicten besluiten om het volwassenenstrafrecht voor de 16- en 17-jarige toe te passen.

Gezien de meedogenloosheid van deze jonge daders zou dat precies omgedraaid moeten worden. Laat bij ernstige feiten voor 16- en 17-jarigen in beginsel het volwassenenstrafrecht gelden, en het jeugdstrafrecht als dat volgens het OM of de rechter passender is.

Dit voorstel kan ongetwijfeld rekenen op kritiek van gedragswetenschappers en andere jeugdprofessionals en er zal met het internationale verdrag van de rechten van het kind

'Jongeren schieten enorm snel omhoog op de criminele ladder. Ze beginnen meteen in het hoge segment, bijvoorbeeld door een overval of aanslag te plegen.' Het is een citaat van een ervaren onderzoeker in het Haagse district Zuid in een reportageserie in deze krant over zware misdaad onder jongeren. De toename en ernst van deze jeugd-delicten roepen de vraag op of ze nog wel thuishoren bij de kinderrechter. VVD-Kamerlid Ruud Verkuijen pleit volwassenenstrafrecht voor 16- en 17-jarigen, hoogleraar Jolande uit Beijerse stelt dat het jeugdstrafrecht wél de juiste weg is.

Jolande uit Beijerse
FOTO FREEK VAN ARKEL

Jeugdstrafrecht is van grote waarde

Een pleidooi houden voor het jeugdstrafrecht, zou ik dat wel doen? Als ik de ouders hoor van jongeren die slachtoffer zijn geworden van een levensdelict, dan snijdt dat mij door het hart en voel ik hun frustraties. Ik snap dat een jeugdsanctie geen recht kan doen aan het leed wat ze is aangedaan.

Dat ik toch de handschoen heb opgepakt, is omdat ik zou willen uitlegen waarom er wordt gekozen voor het jeugdstrafrecht en wat dat in de praktijk betekent. Daarbij ga ik niet zwaaien met het VN-Kinderrechtenverdrag waarin staat dat jongeren tot 18 jaar altijd met jeugdsancties moeten worden bestraft. Maar wat wel goed is om te weten, is dat vrijwel geen enkel ander Europees land een uitzondering maakt op die bovengrenzen. Zo wordt in Duitsland altijd een jeugdsanctie toegepast op jongeren tot 18 jaar.

Gevangenisstraffen

In Nederland is die uitzonderingsmogelijkheid er wel voor jongeren van 16 of 17 jaar en daar wordt, juist bij levensdelicten, ook gebruik van gemaakt. Er zijn gevangenisstraffen tot wel 18 jaar opgelegd, al dan niet in combinatie met tbs die in het uiterste geval tot levenslang kan worden verleend.

Dat betekent dat wij deze leeftijdsgroep vele malen langer kunnen straffen dan in andere Europese landen en daar

worden we ook op bekritiseerd.

Zonder perspectief

Maar wat betekent dat in de praktijk? Tekenend is dat jongeren zelf soms liever in de gevangenis zitten omdat ze daar 'hunding' kunnen doen. Ze hoeven (en kunnen) – anders dan in de jeugd-gevangenis – niet naar school en na jaren verlaten ze de gevangenis dan zonder enig perspectief. Behalve dan dat op een criminele carrière, waarvoor ze in al die jaren een groot netwerk hebben opgebouwd.

In de jeugd-gevangenis wordt wel gewerkt aan gedragsverandering. Jongeren die de jeugd-tbs een 'lachertje' noemen, doen ofwel stoer ofwel weten

Samenleving heeft meer baat bij aanpak aan basis

niet wat ze te wachten staat. Uit gesprekken met jongeren in de jeugd-gevangenis weet ik dat hun grootste angst is om jeugd-tbs opgelegd te krijgen. Deze kan steeds worden verlengd, tot 7 jaar, en je wordt constant in de gaten gehouden en afgerekend op je gedrag. Na afloop kan deze bij uitzondering zelfs worden omgezet naar een volwassenen-tbs die dus levenslang kan duren. Het voorstel om 16- en 17-jarigen als regel volwassenenstraffen op te leggen

bij ernstige feiten lijkt dus behalve overbodig ook contraproductief. Het biedt ook geen oplossing voor het probleem van de jongens die met grote messen over straat lopen of zich laten ronselen om voor geld klusjes te doen voor de georganiseerde misdaad. Die jongeren komen niet toevallig uit de 'arme' wijken. Het zijn jongeren die het gevoel hebben er niet bij te horen, grotendeels op straat opgroeien en geen positief rolmodel hebben.

Informatiepositie

Door het verdwijnen van de wijkteams en de jeugd-politie – er zijn nog wel wijk- en jeugdagenten, maar te weinig – is de politie het contact en de informatiepositie in die wijken grotendeels kwijtgeraakt. De artikelen in deze krant over de Haagse politie onderstrepen het schrijnende personeelstekort. Misschien wat ingewikkelder en minder aansprekend dan pleiten voor volwassenenstraffen, maar ik denk dat de samenleving meer baat heeft bij een aanpak aan de basis. Zo zijn we niet alleen schokkende misdrijven, maar kunnen we ze ook voorkomen.

Jolande uit Beijerse is hoogleraar justitiële jeugdinterventies en universitair hoofddocent strafrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

DIT ZEGGEN ANDEREN

WAT VINDT U? REAGEER OP WWW.WUZ.NL

ONDERZOEKER JEUGD-RECHT EVA HULS (UNIVERSITEIT LEIDEN) BIJ EENVANDAAG:

„Jeugdstrafrecht vertoont veel raakvlakken met volwassenenstrafrecht, maar als het gaat om het sanctioneren kent het echt een ander karakter. Er is al een hele tijd geleden gekozen voor een pedagogische benadering. Dat wil zeggen dat strafdoelen zoals heropvoeding, resocialisatie en positieve beïnvloeding van het gedrag

voorop staan. Dat is anders dan in het volwassenenstrafrecht, waar het wel meer draait om vergelding.”

STAFRECHTADVOCaat NOËLLE PIETERSE, IN NRC:

„Mensen kijken altijd naar de lengte van een gevangenisstraf, en willen dat veroordeelden heel lang blijven zitten. Maar dat is niet het uitgangspunt van het jeugdstrafrecht. Onderzoeken wijzen uit dat het brein van adolescenten nog

lang in ontwikkeling is, tot halverwege hun twintigerjaren.”

MIRJAM ZEEVAART, DIRECTEUR BIJ DE RAAD VOOR DE KINDERBESCHERMING:

„Kinderen hebben recht op resocialisatie en herstel, zoals internationale kinderrechten dat voorschrijven.”

NABESTAANDEN RAINÉE LAVEIST, DOODGESTOKEN DOOR EEN 16-JARIGE:

„Dat de verdachte wordt berecht volgens het jeugdstrafrecht, kwam als een klap in ons gezicht. De verdachte heeft meerdere geweldsmisdrijven gepleegd in het verleden. Wij vinden dat hij voldoende kansen heeft gehad en dat hij geen verbetering heeft laten zien. Nu is het de derde keer, met moord als gevolg. Als hij niet volgens het volwassenenrecht wordt berecht, is de kans groot dat hij weer zoiets gaat doen.”

door
Kamran
Ullah

IN HET VIZIER
DE WEEK VAN DE HOOFDREDACTEUR

De obsessies van aloude tv-kanalen

Als ik dinsdag in de namiddag de tv aanzet heb ik de keuze uit zes kanalen met doorlopend nieuws- en actualiteitenprogramma's. Op alle zes zenders wordt hetzelfde onderwerp besproken: Donald Trump die zojuist bij de rechtbank in Florida onschuldig heeft gepleit op 37 aanklachten.

Op CNN praten vijf personen met elkaar na, slechts een van hen toont een greintje begrip voor de voormalig president. Bij FOX News wordt vanuit een helikopter rechtstreeks de verplaatsing van de oud-president en zijn gevolg naar de luchthaven in Miami gevolgd. In de dagen die volgen is het niet anders: Trump domineert de nieuwskanalen. Ook op de voorpagina's van de kranten hetzelfde beeld.

Het doet me denken aan februari 2007 toen ik in drie weken tijd vijf Amerikaanse staten mocht bezoeken. Iedere ochtend zette ik in mijn hotelkamer de tv aan om het laatste nieuws te volgen. Drie weken lang ging het alleen maar over de dood van Anna Nicole Smith. Ik kende haar naam vaag vanwege haar werk als actrice, maar na die drie weken wist ik werkelijk alles van haar. Zelfs de toenmalige éminence grise van de Amerikaanse journalistiek, Larry King, besteedde er dagelijks aandacht aan. In tegenstelling tot zestien jaar

Jonge kijker weigert smartphone te draaien

geleden begrijp ik nu wel dat de nieuwszenders niet raken uitgepraat over hét onderwerp. Alle commentatoren blijken het overigens over één ding eens: Trump weet de publieke opinie zodanig te beïnvloeden dat hij zijn voorsprong als gedooftverfde Republikeinse presidentskandidaat uitbreidt. Het opmerkelijke is dat dit juist wordt versterkt doordat zij dit dag in, dag uit benoemen.

Dat ik deze week de beschikking heb over al die Amerikaanse zenders komt door een tweedaags bezoek aan New York. Op uitnodiging van YouTube wisselen vertegenwoordigers van grote nieuwsorganisaties van over de hele wereld kennis en ervaringen uit over het videoplatform. De uitdagingen zijn veelal hetzelfde ongeacht of het om iemand op de Filipijnen gaat of bijvoorbeeld de Mexicaanse collega. In Nederland heeft De Telegraaf, op dat van het Jeugdjournaal na, het grootste nieuwskanaal op YouTube. Maar de ruim 550 duizend abonnees vallen in het niet bij de 15 miljoen van een aanwezige Indonesische nieuwsorganisatie.

Naast de ontwikkelingen van het videoplatform van Google gaat het in de gesprekken onderling ook over de waarde van onderscheidende videojournalistiek. En over de uitdaging met verticale video's. Hoe zorgen we ervoor dat we nieuwsvideo's onder de aandacht brengen van volgende generaties? Jongeren willen hun smartphone niet hoeven draaien als ze naar bewegend beeld kijken. Het geruststellende bericht is dat ze van authentieke en betrouwbare bronnen willen horen wat er precies speelt. Wat ze in ieder geval niet doen? Net als ik de tv aanzetten en zappen langs traditionele nieuwszenders.

